

ЦРТАСДХ. №612/17.12.2014

РЕЦЕНЗИЯ

относно дисертационен труд на тема „Оптимизиране на селекцията и обучението на хандбалния вратар”, представен от Милена Георгиева Аврамова, с научен ръководител проф. Иван Йотов, доктор за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”, Професионално направление 7.6. Спорт. Научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ)”

Рецензент: проф. д-р Мария Василева Тотева, дмн

Представеният докторски труд е посветен на един от най-актуалните проблеми в спорта, а именно – подбора и селекцията като фактор за успешна успеваемост. Всяка спортна дисциплина има своята специфика в тази насока, но различните игрови позиции в хандбала изискват диференцирани подходи на тренировъчния процес съобразно поста на състезателите. Това определя значимостта на разработената теза.

Дисертацията е в обем от 134 стр. и 35 стр. приложения. Тя е онагледена с 19 таблици и 16 фигури. В допълнителния материал са включени още 5 фигури и 35 фотоснимки. Библиографският списък е от 154 заглавия, от които 110 са на кирилица и 44 на латиница.

Използвано е стандартно оформление на този тип разработки, а именно постановка на проблема, цел и задачи, методика на изследването, анализ на резултатите, изводи и препоръки.

Осъществена е подходяща структура на литературния обзор, който се отличава със своята конкретност, а именно спецификата в морфо-функционалните характеристики на подрастващия организъм. Докторантката се спира върху особеностите на биологичното развитие в този период и промените, настъпващи в сърдечно-съдовата, дихателна и

нервна системи. Положително оценявам направения целенасочен коментар във връзка с обсъждания спорт и в частност при хандбалните вратари.

Тази информация е успешно използвана при обсъждане развитието на физическите качества на подрастващите и се явява обоснована теоретична основа за подбор, контрол и моделиране подготовката на играещите на вратарския пост. Милена Аврамова задълбочено анализира библиографските източници, а професионалният ѝ опит дава възможност за адекватни междинни обобщения на литературния преглед. Докторантката оформя становището си, че „при равностойни противници победата се изковава от вратаря”. Въз основа на него тя изгражда работна хипотеза, в която се изтъква, че морфологичния статус и основните физически качества на подрастващите хандбални вратари дават възможност за тяхната успешна селекция, подготовка и реализация.

Целта на изследването е ясна, тя е конкретна, произтича от работната хипотеза, въпреки че би могла да бъде по-подробно формулирана и насочена към моделирането на играчите съобразно игровата позиция. Изведени са 6 основни задачи, които са съобразени с направените препоръки на вътрешната защита.

Изследвани са 62 хандбални вратари участващи в държавните първенства във възрастта 11-15 години. Необходимо е било да се представи броят им в отделните възрастови групи.

Контингентът е изследван чрез 27 теста, от които 17 антропометрични и 10 за двигателната дееспособност. Те са описани коректно, което гарантира точността на резултатите. Прави впечатление акцентът върху гъвкавостта чрез 3 теста за отчитане подвижността на основни стави.

Експерименталните данни са обработени чрез подходящ статистически инструментариум. Получена е богата база данни, които по-късно се коментират подробно.

При анализа на резултатите се използва стройна система, а именно – в отделните възрастови групи параметрите на антропометричните и спортно-технически характеристики се обсъждат както самостоятелно, така и в сравнителен план с българското население. Получената информация се обобщава чрез подходящи заключения във всеки раздел. Те показват, че е осъществен подходящ подбор по отношение на водещия антропометричен показател – ръста, като във всички възрасти той е по-висок от този на неспортуващите, с най-голяма разлика от 7,84 см. при 15-годишните. По отношение на останалите морфологични признаци сравнително по-хомогенна е групата на 13-годишните. При целия контингент параметрите, характеризиращи подкожната мастна тъкан са с най-голяма вариативност, обусловена от степента на пубертетното развитие.

Спортно-техническите характеристики са анализирани по същия модел т.е. самостоятелно за всяка възраст и в сравнителен план с българската популация. Обсъждането на специфичните двигателни тестове показва както положителното им развитие в отделните групи, така и изоставане в силовите качества на хандбалните вратари.

Съобразно поставените задачи на изследването е извършен корелационен анализ на всички изследвани показатели. Докторантката успешно интерпретира установените зависимости между тях като акцентът е върху спецификата на връзките върху структурните и спортно-техническите признаци. Чрез направените обобщения за всяка възрастова група се дава възможност за оптимизиране на подбора и подготовката на хандбалните вратари. Тази част от проучването има особена значимост тъй като по обективен начин се представя влиянието на морфологичните особености върху игровите качества на играчите, заемащи този пост. Получената информация е пряко свързана както със селекцията на вратарите, така и с подобряване на тренировъчна работа с тях.

Като част от работната програма е извършено изследване на соматотипологичните особености на състезателите.

Част от изследователската батерия представлява изследването на соматотипа. Въпреки значителната му генетична обусловеност. Той показва по-значителна вариабилност в пубертетния период, което е установено и от дисертантката. Вратарите се характеризират със значително развитие на подкожната мастна тъкан, много добро мускулно-скелетно развитие и пропорционални телесни размери. Във всички групи е установена водеща мезоморфия, достигаща големи стойности при 15-годишните. Сумарният соматотип е ендо-мезоморфен, който се явява добра морфологична предпоставка за успешната реализация на играчите от този пост.

Изпълнявайки основната цел на научната теза, свързана с подготовката на хандбалните вратари, докторантката предлага система от специфични упражнения насочени към формиране на оптимален двигателен навик при тях.

Много високо оценявам разработените упражнения свързани с методиката на начално обучение и усъвършенстване. Вероятно могат да се включат още видове, но представените са подходящо структурирани, подробно описани и отлично онагледени чрез фигурите и фотоснимките включени в приложението. Пропуск е, че те не са обозначени в текста на посочения раздел.

Заключителната практическа дейност на всеки тренинг е свързана с моделиране на постижението, съобразно разнообразни независими променливи. Теоретичните резултати са дали възможност на М. Аврамова да разработи множествен регресионен модел, при който нивото на специфичния тест за вратари в отделните възрасти се обуславя от определен набор на проучените показатели. По този начин те играят основна роля в оптимизирането на тренировъчния процес на посочените състезатели.

В последната част на дисертацията се представя разработената нормативна база за оценка и подбор на антропометричните и спортно-технически характеристики на подрастващите хандбалисти, играещи на този пост. Петстепенната скала представя конкретните интервали и позволява обективна преценка на индивидуалните характеристики на физическото им и двигателно развитие като предпоставка за селекция и спортна подготовка.

Трудът завършва с 6 извода, които отразяват адекватно изследователската теза и получените резултати. Въпреки това е било уместно да се акцентира върху спортно-техническите характеристики чрез специализиран текст.

Представените 3 препоръки са насочени към практическата работа в посочения спорт.

Включеният материал в раздел „Приложения“ чрез текст и фотоснимки успешно улесняват въвеждането на програмата.

Трудът има някои пропуски, но общо взето те са с технически характер. По-съществена забележка е липсата на сравнителен библиографски материал при обсъждането на резултатите както и по-подробен анализ на корелационните параметри. Освен това целта би се обогатила с текст, отнасящ се до разработване на моделните морфологични и спортно-технически характеристики на хандбални вратари.

Във връзка с труда са публикувани 3 статии.

Основните приноси на изследователския проект биха могли да се групират, както следва:

- извършеното подробно комплексно изследване на морфологичните и спортно-технически характеристики на 13-15 годишни хандбални вратари има подчертано научно-практическо значение;
- определена е корелационната структура във възрастов аспект на основни антропометрични и спортно-технически показатели при подрастващи хандбалисти – играещи на вратарски пост;

- разработената подробна програма за тренировъчни упражнения на посочения контингент има иновативен характер в обучителния процес;
- предложената нормативна система за контрол на базови признаци предлага подходящ модел за оптимизиране на селекцията и подготовката на хандбалните вратари.

Заключение

Въз основа на гореизложените научни приноси оценявам много положително представената дисертация на тема „Оптимизиране на селекцията и обучението на хандбалния вратар“, чийто резултати обогатяват спортната наука. Предлагам на Уважаемото научно жури да удостои Милена Георгиева Аврамова с образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 7.6. Спорт. Научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)“

Рецензент:

проф. д-р Мария Василева Тотева, дмн